

NOVĚ NALEZENÝ VŠIVEC LESNÍ PRAVÝ (*PEDICULARIS SYLVATICA* L. SUBSP. *SYLVATICA*) V PŘÍRODNÍ REZERVACI MAZUROVY CHALUPY (OKRES PARDUBICE)

New species *Pedicularis sylvatica* L. subsp. *sylvatica*
in the natural reserve Mazurovy chalupy
(district Pardubice)

Lenka BÁLKOVÁ¹, Romana PRAUSOVÁ²

¹ Východočeské muzeum v Pardubicích, Zámek čp. 2, 530 02 Pardubice;
e-mail: balkova@vcm.cz

² Přírodovědecká fakulta, Univerzita Hradec Králové, Rokitanského 62,
500 03 Hradec Králové; e-mail: romana.prausova@uhk.cz

Príspevek podáva zprávu o nově objevené lokalitě všivce lesního pravého (*Pedicularis sylvatica* L. subsp. *sylvatica*) v přírodní rezervaci Mazurovy chalupy na Pardubicku (katastr obce Hoděšovice). Všivec lesní pravý byl nalezen v počtu 200–250 růžic v květnu 2019 na sečené podmáčené bezkolencové louce sv. *Molinion caeruleae* přiléhající k Hradeckým lesům.

Klíčová slova: *Molinion caeruleae* Koch 1926, poloparazit, východní Čechy
Keywords: *Molinion caeruleae* Koch 1926, hemiparasite, Eastern Bohemia
Nomenklatura: Klíč ke květeně České republiky (KAPLAN et al. 2019)

Přírodní rezervace Mazurovy chalupy byla vyhlášena v roce 2002 jako unikátní komplex bezkolencových, slatinných a mezofilních luk. Lokalita se nachází přibližně 1,5 km SSV od Hoděšovic (k. ú. Hoděšovice, obec Býšř, okres Pardubice), v nadmořské výšce cca 260 m. Z hlediska fytogeografického členění (SKALICKÝ 1988) lokalita patří do okresu Dolní Poorličí a podokresu Chvojenská plošina. Kvadrát síťového mapování 5861 b.

Na jaře 2019 byl v přírodní rezervaci nalezen významný zvláště chráněný taxon cévnaté rostliny všivec lesní pravý (*Pedicularis sylvatica* subsp. *sylvatica*), který je ve vyhláše č. 395/1992 Sb. (ve znění pozdějších právních předpisů) zařazen do kategorie silně ohrožený. V novém červeném seznamu cévnatých rostlin (GRULICH 2017) patří do kategorie C2t (druh silně ohrožený s trendem úbytku, tj. zánik 50–90 % historických lokalit).

Všivec lesní pravý (*Pedicularis sylvatica* subsp. *sylvatica*) byl nalezen první autorkou dne 4. 5. 2019 v bezkolencové louce sv. *Molinion caeruleae* na okraji lesního komplexu na parcele č. 303, k. ú. Hoděšovice. Výskyt druhu byl následně ověřen v květnu 2019 a 2020 druhou autorkou (souřadnice nálezu 50°9'50,7" s. š., 15°55'34,9" v. d.) na ploše cca 200 m² v počtu přibližně 200–250 růžic. Výskyt druhu je doložen fotodokumentací (obr. 1, 2) a soupisem druhů cévnatých rostlin, které sdílí s všivcem stejné stanoviště. Dominujícími trávami jsou: *Molinia caerulea*, *Anthoxanthum odoratum*, *Holcus lanatus* a *Deschampsia cespitosa*. Velmi hojně jsou nízké ostřice: *Carex hartmanii*, *C. nigra*, *C. panicea*, *C. hirta* a *C. pallescens*. V rozvolněném porostu jsou mělké koleje po pojezdu technikou, kterou je

Obr. 1: Kvetoucí všivec lesní pravý (*Pedicularis sylvatica* subsp. *sylvatica*) v přírodní rezervaci Mazurovy chalupy, 12. 5. 2019. Foto: R. PRAUSOVÁ.

Fig. 1: Flowering *Pedicularis sylvatica* subsp. *sylvatica* in the Mazurovy chalupy Natural reserve, 12th May 2019. Photo by R. PRAUSOVÁ.

Obr. 2: Biotop všivce lesního pravého (*Pedicularis sylvatica* subsp. *sylvatica*), 10. 5. 2020. Foto: L. BÁLKOVÁ.

Fig. 2: Habitat of the *Pedicularis sylvatica* subsp. *sylvatica*, 10th May 2020. Photo by L. BÁLKOVÁ.

na lokalitě zajišťováno sečení a odvoz sklizené biomasy. V nevlhčích částech kolejí kromě uváděných všivců převažují byliny: *Ranunculus repens*, *R. flammula*, *R. auricomus* agg., *Myosotis palustris* subsp. *laxiflora*, *Prunella vulgaris*, *Lychnis flos-cuculi*, *Viola canina*, *Sanguisorba officinalis* a *Betonica officinalis*.

Druh z této lokality dosud nebyl uváděn (FALTYS 1991, ZÁRUBOVÁ PRAUSOVÁ et SAMKOVÁ 2001, PRAUSOVÁ et MAŠKOVÁ 2012). V roce 2019 byl na lokalitě nalezen po obnově pravidelného kosení části louky, která byla delší období zanedbaná, dominoval v ní bezkolonec, náletové dřeviny a začínal se šířit též rákos obecný (*Phragmites australis*). Zatímco začátkem května 2019 bylo stanoviště druhu na lokalitě dostatečně podmáčené, v roce 2020 byl půdní povrch zcela suchý i po předchozím dvoudenním dešti. Suché jaro 2020 se projevilo menším počtem kvetoucích exemplářů (méně než 100), ale celkovým počtem růžic se oba roky vzájemně neliší.

Nejbližší recentní lokalita tohoto druhu se nachází v přírodní památce Na Plachtě v Hradci Králové v prostoru tzv. vlhkého vřesoviště nad rybníkem Jáma, kde roste společně s travní dominantou smilkou tuhou (*Nardus stricta*) a nízkými ostřicemi.

Summary

The new findings of grassland strict biennial *Pedicularis sylvatica* L. subsp. *sylvatica* are reported from the natural reserve Mazurovy chalupy (cadastre of the village Hoděšovice, district Pardubice) in 2019 and 2020. The site of occurrence of 200–250 bunches of *Pedicularis sylvatica* L. subsp. *sylvatica* is wet regularly mowed meadow *Molinion caeruleae* complex adjacent to mixed forest.

Literatura

- FALTYS V., 1991: Inventarizační průzkum VKP Mazurovy chalupy. Ms. [Depon. in: *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Pardubice*], 7.
- GRULICH V., 2017: Červený seznam cévnatých rostlin ČR. In: GRULICH V. et CHOBOT K. (eds), *Červený seznam ohrožených druhů České republiky, cévnaté rostliny, Příroda*, 35: 75–132.
- KAPLAN Z., DANIHELKA J., CHRTEK J. JR., KIRSCHNER J., KUBÁT K., ŠTECH M. et ŠTĚPÁNEK J. (eds), 2019: Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. *Academia, Praha*.
- PRAUSOVÁ R. et MAŠKOVÁ K., 2012: Rostlinná společenstva s výskytem zvláště chráněných a ohrožených druhů cévnatých rostlin v přírodní rezervaci Mazurovy chalupy (okres Pardubice). *Vč. sb. přír. – Práce a studie*, 19: 57–92.
- SKALICKÝ V., 1988: Regionálně fytogeografické členění. In: HEJNÝ S. et SLAVÍK B. (eds): *Květena ČSR: 103–121. Academia, Praha*.
- VYHLÁŠKA č. 395/1992 Sb. Vyhláška MŽP České republiky, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.
- ZÁRUBOVÁ PRAUSOVÁ R. et SAMKOVÁ V., 2001: Výsledky floristického a fytoecenologického výzkumu na lokalitě Mazurovy chalupy u Hoděšovic. *Acta Musei Reginaehradecensis, s. A.*, 28: 23–48.

Došlo: 17. 5. 2020